

JŪSŲ VAIKAI SKAITMENINIAME PASAULYJE

PATARIMAI TĖVAMS

PAVOJAI INTERNETE

Geriausia gynyba nuo internetinių pavojų yra atvirumas, sąmoningumas ir švietimas. Kalbėkitės su savo vaikais apie jų veiklą internete, dalinkitės patirtimi ir mokykitės iš jų. Padėkite jiems naudotis technologijomis pozityviai ir atsakingai, nustatykite jiems ribas ir patarkite. Toliau pateikiamos galimos rizikos, apie kurias turėtume pasikalbėti su savo vaikais.

1 TAPATYBĖS VAGYSTĖ

Tapatybės vagystė (angl. **Identity theft**) – tai asmens duomenų vagystė, siekiant apsimesti kitu žmogumi, dažniausiai finansiniais tikslais. Ši problema nėra nauja, tačiau internetiniame pasaulyje pastaruoju metu ji tapo itin aktuali. Internetas nusikaltėliams suteikia naujų galimybių surinkti dar daugiau asmens duomenų. Nusikaltėliai naudoja daug įvairių metodų asmeninei informacijai rinkti pradedant nuo internete paskelbtų duomenų rinkimo (socialiniuose tinkluose paskelbta informacija) iki šlamšto siuntimo, sukčiavimo pasinaudojant nepageidaujamomis elektroninio pašto žinutėmis ar falsifikuotais interneto tinklalapiais siekiant išgauti prisijungimo prie informacinių sistemų slaptažodžius ar kitus konfidencialius duomenis. Taip pat dažnai vartotojai automatiškai yra nukreipiami į netikrus sukčių valdomus puslapius, kurių tikslas yra konfidencialios asmeninės informacijos vagystė, pavyzdžiui, slaptažodžių ar banko sąskaitų numerių pasisavinimas. Geriausias būdas išvengti vagysčių, be jokių abejonių, yra patarti vaikui internete neskelbti asmeninės informacijos – banko sąskaitos numerio, adreso, telefono numerio, asmens dokumentų duomenų ir kt.

2 NEPAGEIDAUJAMOS ŽINUTĖS, DUOMENŲ VAGYSTĖS IR AUTOMATINIS VARTOTOJŲ NUKREIPIMAS

Nepageidaujami laiškai (angl. **Spam**) dažniausiai yra platinami dideliais kiekiais ir gali būti įvairaus turinio, pavyzdžiui, pornografiniai, siūlantys medikamentus, abejotinus finansinius sandorius arba tiesiog „per gerus“ pasiūlymus.

Duomenų vagystė (angl. **Phishing**) – tai tokia sukčiavimo forma prieš organizacijas ar privačius asmenis, kai pasinaudojant nepageidaujamomis elektroninio pašto žinutėmis ar falsifikuotais interneto tinklalapiais siekiama išgauti prisijungimo prie informacinių sistemų slaptažodžius ar kitus konfidencialius duomenis.

Automatinio vartotojų nukreipimo (angl. **Pharming**) į netikrus sukčių valdomus puslapius tikslas – konfidencialios asmeninės informacijos vagystė, pavyzdžiui, slaptažodžių ar banko sąskaitų numerių. Pasikalbėkite su savo vaikais apie tai, kaip būtų galima išvengti tokių dalykų.

3 SEKSUALINIS VILIOJIMAS

Seksualinis vaikų viliojimas (angl. **Grooming**) – tai veiklos,

kurios sąmoningai vykdomos norint susidraugauti su nepilnamečiu vaiku ir užmegzti emocinį ryšį. Šių specialių santykių tikslas yra sumenkinti vaiko drovumą siekiant parengti jį seksualiniam išnaudojimui. Toks vaikų viliojimas gali būti vykdomas siekiant vaikus įtraukti į nelegalią veiklą, pavyzdžiui, vaikų prostituciją ar pornografiją.

4 KIBERNETINĖS PATYČIOS

Kibernetinės patyčios (angl. **Cyberbullying**) galima įvardyti kaip siekimą įskaudinti, nuvilti, pulti ar sugėdinti kitą žmogų. Priekabauti elektroninėje erdvėje galima bjauriomis telefoninėmis žinutėmis, paliekant nemalonius įrašus socialiniuose tinkluose, elektroniniais laiškais ar žinutėmis pokalbių svetainėse ar tinklalapiuose

Kibernetinės patyčios gali būti dar žalingesnės nei įprastos patyčių formos dėl šių priežasčių:

- ▶ Galimybė elektroniniu būdu įsiveržti į aukos namus ir asmeninę erdvę.
- ▶ Tikimybė surinkti didesnę stebinčiųjų auditoriją.
- ▶ Greičiau sklindančios žeminančios žinutės ar vaizdai.
- ▶ Sudėtinga kontroliuoti elektroniniu būdu platinamą informaciją.
- ▶ Dėl priekabautojų elektroninėje erdvėje anonimiškumo vaikai gali būti įtraukti į tokią veiklą (ir kaip nusikaltėliai, ir kaip stebėtojai), apie kokią patys nė nebūtų pagalvoję.

Tegul jūsų vaikai žino, kad yra normalu blokuoti „draugelius“ ar tiesiog atsijungti nuo interneto svetainės, jei koks nors asmuo ar dalykas juos verčia internetinėje erdvėje jaustis nepatogiai. Apie elektroninėje erdvėje kilusias problemas taip pat būtų naudinga pasikalbėti ir su patikimu suaugusiuoju: tai padės vaikams ir jaunimui įsitikinti, kad jie pasielgė saugiai ir tinkamai.

REIKIA DAUGIAU INFORMACIJOS?

Sužinokite daugiau čia:

www.saferinternet.org